EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2016 09 14
COM(2016) 592 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Sąžiningos, veiksmingos ir konkurencingos autorių teisėmis grindžiamos Europos ekonomikos skatinimas bendrojoje skaitmeninėje rinkoje

1. ĮVADAS

2015 m. gegužės mėn. Komisijos priimtoje Bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje[1] nustatyta, kad skaitmeninis turinys yra vienas pagrindinių skaitmeninės ekonomikos augimo veiksnių. Joje pabrėžta, kad būtina imtis veiksmų kuriais naudotojams būtų užtikrinta daugiau galimybių internetu pasiekti turinį, įskaitant audiovizualinio, muzikos, knygų ir kitų sektorių turinį, o rinka bei reglamentavimo aplinka ir toliau būtų prisidedama prie kūrybingumo, tvaraus jo finansavimo ir kultūrų įvairovės.

2015 m. gruodžio mėn. Komisijos komunikate „Šiuolaikiškos ir labiau visai Europai pritaikytos autorių teisių sistemos kūrimas“ [2] nustatyta, kad vienas iš pagrindinių elementų siekiant tų bendrosios skaitmeninės rinkos tikslų yra tikslinis ES autorių teisių taisyklių modernizavimas. Komunikate išdėstyti tiksliniai veiksmai ir ilgalaikė vizija, kuriuose atsižvelgiama į poreikį šioje srityje daryti su bendrąja rinka susijusią pažangą, atnaujinti taisykles atsižvelgiant į skaitmeninės aplinkos realijas, kad būtų užtikrinta, jog Europoje kūrybos sektoriai išliktų konkurencingi, ir būtų išlaikyta tinkama pusiausvyra tarp autorių teisių ir kitų viešosios politikos tikslų, kaip antai švietimo, mokslinių tyrimų, inovacijų ir neįgaliųjų poreikių.

Be 2015 m. gruodžio mėn. pasiūlymo dėl Reglamento dėl internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliamumo [3], kurio tikslas – suteikti galimybę ES gyventojams keliaujant išlaikyti skaitmeninį turinį, kurį jie yra įsigiję arba kurio abonentai jie yra namuose, dabar Komisija siūlo teisėkūros priemonių rinkinį, kuriuo siekiama šių trijų tikslų: i) ES užtikrinti platesnio masto internetinę prieigą prie turinio ir pritraukti naujų auditorijų, ii) pritaikyti tam tikras išimtis prie skaitmeninės ir tarpvalstybinės aplinkos ir iii) plėtoti tinkamai veikiančią ir sąžiningą autorių teisių rinką. Be to, Komisija taip pat rengia priemones, kuriomis siekiama sukurti veiksmingą ir subalansuotą teisių gynimo sistemą. Tai ypač svarbu kovojant su autorių teisių pažeidimais, daromais komerciniais tikslais.

Kaip pabrėžta gruodžio mėn. komunikate, ES autorių teisių taisyklės negali būti atsietos nuo platesnio pobūdžio politikos priemonių, kuriomis prisidedama prie gausių Europos kultūrinės veiklos rezultatų ir daromas poveikis kultūros ir kūrybos sektorių, inovacijų bei kultūrų įvairovės aplinkai, įskaitant visų pirma programą „Kūrybiška Europa“[4].

Be kita ko, Europos Sąjungoje veikia keletas didžiausių leidyklų ir yra dinamiška muzikos pramonė bei kino sektorius, kuris palankiai vertinamas visame pasaulyje. Todėl ji yra pasaulinė pramonės ir kultūros lyderė. Vis dėlto kai kurie iš jos kultūros ir kūrybos sektorių susiduria su konkrečiais konkurencingumo, verslumo ir finansavimo sunkumais. Pavyzdžiui, Europos filmų gamybos sektoriui būtų naudinga, jei ES ir už jos ribų būtų pritraukta naujų auditorijų. Jei bus sprendžiamos pagrindinės problemos, susijusios su produkcijos mastu, prieinamumu ir matomumu, tai turėtų turėti teigiamą poveikį naujų verslo modelių kūrimui ir naujų pajamų šaltinių paieškai.

Be siekio skatinti kultūrų ir kalbų įvairovę, teikti pagalbą siekiant į kultūros ir kūrybos sektorius pritraukti specialistų ir užtikrinti platesnę prieigą prie kultūros ir kūrybinio turinio, programa „Kūrybiška Europa“ taip pat siekiama spręsti kai kurias iš šių

---

1 Komisijos komunikatas „Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija“, 2015 m. gegužės 6 d. COM(2015) 192 *final*.

2 COM(2015) 626 *final*.

3 COM(2015) 627 *final*.

4 2014–2020 m. programos biudžetas yra 1,46 mlrd. EUR. Be tarpsektorinės paprogramės, programą „Kūrybiška Europa“ sudaro ir kultūros paprogramė bei kita paprogramė MEDIA.

konkurencingumo problemų, be kita ko, suteikta galimybė gauti finansavimą iš jau veikiančios naujos garantijų priemonės, kurios biudžetas sudaro 121 mln. EUR, lėšų[5].

Įvairiomis teisėkūros ir ne teisėkūros priemonėmis Komisija siūlo įgyvendinti plataus užmojo darbotvarkę, kuria siekiama padėti Europos autorių teisių sektoriaus subjektams klestėti bendrojoje rinkoje ir Europos autoriams pritraukti naujų auditorijų, o Europos kūrinius padaryti plačiai prieinamus tiek ES piliečiams, tiek tarpvalstybiniu mastu. Šiame komunikate apžvelgiami po gruodžio mėn. komunikato paskelbimo įvykę naujausi pokyčiai ir dabartinė padėtis.

2. PRIEMONĖS, KURIOMIS SIEKIAMA VISOJE ES UŽTIKRINTI PLATESNĘ PRIEIGĄ PRIE TURINIO

Gruodžio mėn. komunikate Komisija paskelbė, kad palaipsniui turėtų būti šalinamos tarpvalstybinės prieigos prie turinio ir kūrinių judėjimo ES platesniu mastu kliūtys, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad vis labiau plinta interneto ryšys ir skaitmeninės technologijos. Taip siekiama didinti kūrinių prieinamumą visiems ES piliečiams, kūrėjams suteikti galimybę naudotis naujais platinimo kanalais, plėtoti valstybių narių kultūrą ir didinti ES bendro kultūros paveldo matomumą.

Gruodžio mėn. komunikate nustatyti tiksliniai veiksmai, kuriais siekiama sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam televizijos ir radijo programų transliavimui internetu, Europos audiovizualinių kūrinių licencijavimui užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformose, taip pat kūrinių, kuriais nebeprekiaujama, skaitmeninimui ir platesnei sklaidai. Be to, kaip paskelbta gruodžio mėn. komunikate, kelios priemonės, kurių imamasi pagal programos „Kūrybiška Europa“ paprogramę MEDIA[6], kuria jau 25 metus remiamas Europos kūrinių kūrimas, reklama ir platinimas, taip pat yra skirtos tam, kad būtų pasiektas tikslas visoje ES užtikrinti platesnio masto prieinamumą prie Europos filmų per komercinius kanalus ir nekomercinio pobūdžio aplinkoje. Šios priemonės kartu su neseniai pateiktais pasiūlymais dėl autorių teisių srities teisės aktų apibūdinamos toliau.

Pirma, pasiūlymu dėl reglamento[7] siekiama sudaryti palankias sąlygas tarpvalstybiniam televizijos ir radijo programų transliavimui internetu naujais būdais, panašias į sąlygas, kuriomis programos įprastai transliuojamos per palydovą ir retransliuojamos kabeliniu tinklu. Taikant naująsias taisykles, kurios grindžiamos Palydovinio transliavimo ir kabelinio perdavimo direktyvoje[8] išdėstytomis taisyklėmis, taps paprasčiau ir greičiau patvirtinti teises, kurių reikia teikti tam tikroms transliuotojų internetinėms paslaugoms (programos, kurias transliuotojai internetu perduoda tuo pat metu, kai jos transliuojamos, ir laidų įrašų paslaugos) ir retransliavimo paslaugoms tokiomis priemonėmis, kaip interneto protokolo televizija (interneto protokolu grindžiamų uždarosios grandinės tinklų televizija ar radijas). Šių taisyklių tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas rinkos raidai ir platesnei Europos radijo ir televizijos produkcijos, kuri Europos gyventojams yra svarbus informacijos ir pramogų šaltinis, sklaidai. Tai savo ruožtu didina vartotojų galimybes rinktis ir kultūrų įvairovę.

---

5 Komisija taip pat nagrinėja galimybę sektoriui gauti finansavimą iš kitų šaltinių, įskaitant finansavimą nuosavo kapitalo lėšomis ir sutelktinį finansavimą.

6 Tai programos „Kūrybiška Europa“ paprogramė.

7 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos naudojimosi autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, taikytinomis tam tikroms transliuojančiųjų organizacijų internetu transliuojamoms programoms bei retransliuojamoms televizijos ir radijo programoms, taisyklės (COM(2016) 594).

8 Direktyva 93/83/EEB.

Be to, pasiūlymu dėl Direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje[9] nustatomas naujas derybų mechanizmas, kurį taikant bus lengviau sudaryti licencines sutartis, kad audiovizualiniai kūriniai taptų prieinami užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformose. Tai dalis platesnio masto politinių pastangų išspręsti įvairias problemas, dėl kurių Europos audiovizualinių kūrinių, ypač filmų, prieinamumas visoje ES yra ribotas[10]. Europoje filmus paprastai gamina nedidelės kino studijos ir Europos Sąjungoje internetu jų platinama gerokai mažiau nei JAV filmų[11]. Tose teritorijose, kuriose nepasirašyta sutarčių su vietos platintojais, ES piliečiai neturi jokios galimybės teisėtai gauti tokių filmų. Licencijavimo klausimai ir susiję teisiniai bei sutartiniai sunkumai, kylantys Europos audiovizualinius kūrinius naudojant užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformose, taip pat bus sprendžiami suinteresuotosioms šalims palaikant struktūrinį dialogą. Dialogą skatins Komisija – jame reguliariai dalyvaus visų vertės grandinės grandžių sektoriaus subjektai (prodiuseriai, autoriai, pardavimo agentai, platintojai, transliuotojai, agregatoriai, užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformos ir kt.). Dialogu bus siekiama supaprastinti licencijavimo tvarką ir sudaryti palankesnes sąlygas sudaryti sektoriaus susitarimus, taip užtikrinant, kad Europos kūriniai būtų naudojami tvariau ir būtų plačiau prieinami. Iki 2018 m. pabaigos Komisija pateiks dialogo rezultatų ataskaitą.

Be to, Komisija skatina kurti praktines priemones, kurias taikant audiovizualinių kūrinių naudojimo licencijavimas daugelyje teritorijų visoje ES taps lengvesnis ir veiksmingesnis. Šios priemonės apima licencijavimo centrų, t. y. internetinių priemonių, kuriomis sudaromos sąlygos Europos kūrinius skaitmeniniu būdu platinti ir tose šalyse, kuriose jie nebuvo rodyti kino teatruose arba kuriose nėra nacionalinio platintojo, kūrimą ir rekomendacinių įvairių gamintojų audiovizualinių kūrinių katalogų, kuriuos jau galima siūlyti užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformų tiekėjams, rengimą. Papildomų sunkumų kyla dėl to, kad audiovizualinių kūrinių sektoriuje nėra bendrai naudojamos identifikavimo sistemos. Vietoj to rinkoje vienu metu taikomi du standartiniai identifikatoriai[12], o sektoriaus subjektai ir toliau vangiai jais naudojasi, nes jie nėra sąveikūs. Tai reiškia, kad vykdyti licencijavimo veiklą yra sudėtinga ir ją nelengva automatizuoti. Organizacijos, atsakingos už šiuos du atskirus identifikatorius, šiuo metu dirba kartu su Komisija, kad jų duomenų bazės ir identifikatoriai taptų visapusiškai sąveikūs[13]. Galiausiai Komisija taip pat išnagrinės, kokiais būdais būtų galima skatinti, kad kūrinius, kuriems platinti skiriama parama pagal programos „Kūrybiška Europa“ paprogramę MEDIA, teisių turėtojai padarytų prieinamus teritorijose, kuriose nepasirašyta platinimo sutarčių.

Be to, pradedamos taikyti priemonės, kuriomis siekiama spręsti nepakankamo informavimo ir kalbos barjero problemas, dėl kurių naudotojai negali turėti prieigos prie

---

9 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016) 593).

10 Europos filmai vidutiniškai prieinami tik 2,8 ES valstybių narių, o JAV filmai – 6,8 ES valstybių narių. Kino teatruose atotrūkis tarp Europos filmų (2,6) ir JAV filmų (9,7) dar didesnis (Europos audiovizualinės observatorijos lyginamoji analizė *How do films circulate on VOD services and in cinemas in the European Union?*, 2016 m. gegužės mėn.).

11 Bent vienoje užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformoje prieinamų 2005–2014 m. ES kino teatruose rodytų ES kino filmų dalis sudaro 47 % (5 046 filmai iš 10 828), o per tą patį laiką ES rodytų JAV kino filmų dalis – 87 % (2 404 filmai iš 2 748) (Europos audiovizualinės observatorijos lyginamoji analizė *How do films circulate on VOD services and in cinemas in the European Union?*, 2016 m. gegužės mėn.).

12 ISAN (Tarptautinis standartinis audiovizualinio kūrinio numeris) ir EIDR (Pramoginės medžiagos identifikatorių registras).

13 Iki 2016 m. pabaigos Komisija taip pat pasiūlys, kad viena iš paramos pagal paprogramę MEDIA sąlygų būtų bendro standartinio identifikatoriaus naudojimas.

Europos kūrinių. Audiovizualinių kūrinių tarpvalstybiniam platinimui didelę reikšmę turi subtitravimas ir dubliavimas[14] – ši veikla finansuojama iš programos „Kūrybiška Europa“ paprogramės MEDIA ir kitų viešųjų fondų lėšų. Šiuo metu pagal programos „Kūrybiška Europa“ paprogramę MEDIA vykdomi projektai ir iki 2016 m. pabaigos pradėsianti veikti interneto talpykla, kuri suteiks galimybę ES veiklos vykdytojams lengvai prieiti prie esamų subtitrų bei dubliažo medžiagos ir juos panaudoti dar kartą, yra priemonės, kuriomis Komisija siekia padidinti viešojo finansavimo ir subtitravimo bei dubliavimo technologijos panaudojimo veiksmingumą. Kitas veiksmingas būdas naudotojams rasti teisėtai siūlomų filmų internete yra interneto paieškos priemonės. Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba rengia Europos lygmeniu galinčią veikti paieškos priemonę ir nacionalinėms paieškos priemonėms kurti skirtų priemonių rinkinį, kurie pradės visapusiškai veikti iki 2017 m. ir valstybėms narėms bus prieinami nemokamai. Siekdama formuoti ir didinti Europos kūrinių auditorijas, Komisija taip pat skatins naudoti duomenis ir automatizuotas turinio rekomendavimo priemones atsižvelgiant į įvairesnius interesus ir skonį. Vertinant platesniu mastu, galimybės atrasti Europos filmus skatinimas yra svarbus uždavinys, dėl kurio Komisija nuolat diskutuoja su Europos kino agentūrų direktorių (EFADs) asociacija ir kino pramonės subjektais. Atsižvelgdama į bendros gamybos filmų potencialą judėti visoje Europoje ir už jos ribų[15], Komisija kartu su EFADs 2017 metais išnagrinės galimybę rengti bendras Europos bendros gamybos produkcijos populiarinimo strategijas. Visos šios priemonės papildo neseniai priimtą pasiūlymą iš dalies pakeisti Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą[16], kuria nustatomas griežtesnis reikalavimas populiarinti Europos kūrinius užsakomųjų vaizdo programų paslaugų platformose, užtikrinant jų prieinamumą ir matomumą.

Be to, Komisija ieško būdų atrasti alternatyvių finansavimo, gamybos ir platinimo modelių, kurie būtų nuo pat pradžių orientuoti į bendrąją rinką ir pasaulio rinkas. Šiuo atžvilgiu Komisija ypač daug dėmesio skirs Europos animacijos sektoriui. Šiame sektoriuje ypač didelę reikšmę turi pasakojimo žanras, ir šio žanro kūrinių tarpvalstybinis judėjimas yra lengvesnis. Animacijos gamintojai paprastai vienu metu dirba su skirtingais televizijos ir kino projektais, o įgyvendindami atskirus projektus taip pat gali bendradarbiauti su kitomis studijomis. Teikdama dabartinę paramą, skiriamą iš programos „Kūrybiška Europa“ paprogramės MEDIA lėšų, Komisija iki šių metų pabaigos taip pat pradės dialogą su svarbiausiomis Europos animacijos studijomis, kad aptartų, kaip šis sektorius gali augti. Ji taip pat turėtų nustatyti konkrečius sektoriaus poreikius įvairiose srityse – pradedant protų nutekėjimo mažinimu ir baigiant pagalba animaciniams filmams bei televizijos animacijai, siekiant užtikrinti platesnį jų judėjimą. Šio dialogo tikslas būtų iki 2017 m. vidurio susitarti dėl bendro sektoriaus veiksmų plano.

---

14 Pasaulinės platformos yra nustačiusios minimalų kai kurių audiovizualinių kūrinių kalbinių versijų skaičių.

15 Remiantis naujausiu Europos audiovizualinės observatorijos pranešimu (*How do films circulate on VOD services and in cinemas in the European Union?* 2016 m. gegužės mėn.), bendros gamybos filmų sklaida yra geresnė negu vidutinė Europos filmų sklaida. Europos filmai prieinami vidutiniškai 2,8 šalių, o bendros gamybos Europos filmai – 3,6 šalių.

16 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (COM(2016) 287 *final*).

Galiausiai pasiūlyme dėl Direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje[17] pasiūlyta sprendimų dėl paprastesnio kultūros paveldo institucijų vykdomo kūrinių, kuriais nebeprekiaujama, bet kurie yra didelės kultūrinės vertės, skaitmeninimo ir platinimo licencijavimo. Be to, labai didelę reikšmę skatinant kultūrų įvairovę, taip pat švietimo ir dalyvavimo visuomenės gyvenime tikslais turi nekomercinio pobūdžio prieiga prie kūrinių, pavyzdžiui švietimo įstaigose, viešosiose bibliotekose ar ne teatro įstaigose. Tokie kanalai ir geresnis gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis gali vaidinti svarbų vaidmenį skatinant ir kuriant tvarią Europos kūrinių auditoriją. Be to, Komisija kartu su EFADs ir audiovizualinio sektoriaus subjektais nagrinėja galimybę 2017 metais sukurti ir finansuoti švietimo tikslams skirtą Europos filmų katalogą. Tai būtų naudingas bandomasis projektas, kuriuo jaunimo auditorijoms būtų pristatyta Europos filmų įvairovė ir kokybė.

[17] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016) 593).

3. PRIEMONĖS, KURIOMIS SIEKIAMA PRITAIKYTI IŠIMTIS PRIE SKAITMENINĖS IR TARPVALSTYBINĖS APLINKOS

Taikant autorių teisių išimtis, saugomus kūrinius konkrečiais tikslais ir konkrečiomis sąlygomis galima naudoti be teisių turėtojų leidimo. Jos padeda įgyvendinti ES lygmens viešosios politikos tikslus ir atlieka svarbų vaidmenį platesnėje autorių teisių sistemoje. Tačiau šiuo metu ES teisėje dauguma išimčių nėra privalomos ir jų poveikis nėra tarpvalstybinis. Be to, kai kurias iš jų reikia įvertinti iš naujo atsižvelgiant į šių dienų technologijų srities realijas ir prireikus jas labiau suderinti nedarant poveikio nacionaliniu lygmeniu tinkamai veikiančioms sistemoms.

Šiuo metu siūlomomis teisėkūros priemonėmis mažinamas ES išimčių sistemos atotrūkis nuo skaitmeninio naudojimo tam tikrose pagrindinėse srityse, tokiose kaip švietimas, moksliniai tyrimai ir prieiga prie žinių, ir daugiausia dėmesio skiriama tarpvalstybiniam naudojimui, taip prisidedant prie bendrosios rinkos stiprinimo. Pasiūlyme dėl Direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje[18] nustatytos naujos privalomos išimtys švietimo, mokslinių tyrimų ir kultūros paveldo išsaugojimo srityse.

Nauja išimtis, susijusi su iliustracijų naudojimu mokymo tikslais, suteiks visapusišką teisinį tikrumą dėl saugomo turinio naudojimo skaitmeninio ir internetinio mokymo veikloje, įskaitant tarpvalstybinio masto veiklą. Tai bus naudinga naujiems švietimo būdams, visų pirma nuotoliniam mokymuisi, ir mokinių bei mokytojų judumui visoje ES.

Pasiūlyme taip pat numatyta nauja privaloma išimtis, susijusi su teksto ir duomenų gavyba mokslinių tyrimų tikslais. Taikant išimtį, mokslinių tyrimų organizacijoms bus užtikrintas visapusiškas teisinis tikrumas dėl teksto ir duomenų gavybos technologijų naudojimo. Šioje srityje nustačius privalomą išimtį, bus užkirstas kelias skirtingose valstybėse narėse taikyti nevienodą praktiką tokiose srityse, kaip moksliniai tyrimai, kuriose plataus masto tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir tarpdisciplinis bendradarbiavimas tampa vis dažnesni. Tai padės ES daryti mokslo pažangą ir plėtoti inovacijas.

Siūlomoje direktyvoje taip pat nustatyta nauja privaloma išimtis, susijusi su kultūros paveldo įstaigų vykdoma skaitmeninio išsaugojimo veikla, kuria atsižvelgiama į skaitmeninio turinio poreikį ir skaitmeninių technologijų naudojimą išsaugojimo veikloje. Ja atsižvelgiama į tai, kad skaitmeninimas naudojamas kaip išsaugojimo technika, ir į tai, kad kultūros paveldo įstaigų kolekcijose padaugėjo skaitmeninės kilmės kūrinių. Tai, kad bus išsaugota daugiau kūrinių, bus naudinga kultūros paveldo išlikimui ir suteiks piliečiams galimybę ilgiau jį naudoti.

Be to, šiuo metu priimti du pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų[19], kuriais ES teisėje įgyvendinama Marakešo sutartis[20], kurioje įtvirtintas reikalavimas, kad šalys

---

18 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016) 593).

19 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl aklų, regos sutrikimą ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labui leidžiamų tam tikrų būdų naudotis kūriniais ir kitais autorių teisių ir gretutinių teisių saugomais objektais, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (COM(2016) 596), ir pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl aklų, regos sutrikimą ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labui leidžiamo tarpvalstybinio keitimosi tam tikrų kūrinių ir kitų autorių teisių ir gretutinių teisių saugomų objektų prieinamos formos kopijomis (COM(2016) 595).

nustatytų išimtis, kuriomis spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims būtų sudaryta geresnė prieiga prie knygų ir kitos spausdintos medžiagos jiems prieinama forma. Pasiūlymu dėl direktyvos bus nustatyta privaloma išimtis ir užtikrinta, kad ji būtų taikoma tokios prieinamos formos kūrinių kopijų gamybai bei keitimuisi jomis bendrojoje rinkoje. Pasiūlymu dėl reglamento bus sudarytos sąlygos tarpvalstybiniam keitimuisi tokiomis kopijomis tarp ES ir trečiųjų šalių, kurios yra šios sutarties šalys.

Komisija toliau svarstys kai kuriuos kitus klausimus, susijusius su gruodžio mėn. komunikate nurodytomis išimtimis. Kai kurias iš šių problemų vėlesniame etape gali prireikti persvarstyti atsižvelgiant į šiuo metu ES Teisingumo Teisme nagrinėjamų bylų baigtį. Tai taip pat taikoma išimčiai, kuria bibliotekoms ir kitoms įstaigoms suteikiamas leidimas leisti savo patalpose ekrane susipažinti su kūriniais mokslinių tyrimų ir asmeninių tyrinėjimų tikslais[21].

Atlikusi viešų konsultacijų dėl panoramos laisvės išimties, kuri suteikia galimybę asmenims fotografuoti ir įkelti į internetą tokių kūrinių, kaip viešosiose vietose esantys pastatai ar skulptūros, nuotraukas, rezultatų analizę,[22] Komisija patvirtina šios išimties svarbą. Pagal ES teisės aktus valstybės narės turi didelę veiksmų laisvę nustatyti tokias išimtis. Panoramos laisvės išimtis įtvirtinta beveik visų valstybių narių nacionalinės teisės aktuose. Valstybės narės, kurios savo teisės aktuose dar nebuvo nustačiusios šios išimties, neseniai tai jau padarė arba svarsto tam skirtų priemonių projektus. Komisija toliau stebės šiuos pokyčius ir primygtinai rekomenduoja visoms valstybėms narėms įgyvendinti šią išimtį.

4. PRIEMONĖS, KURIOMIS SIEKIAMA SUKURTI TINKAMAI VEIKIANČIĄ AUTORIŲ TEISIŲ RINKĄ

Pastaraisiais metais internetas tapo pagrindine prieigos prie autorių teisių saugomo turinio ir jo platinimo rinka. Šiuo metu interneto paslaugos yra svarbus iš kūrinių ir kito saugomo turinio gaunamų pajamų šaltinis ir tikimasi, kad jo svarba augs ir toliau. Vis dėlto didėja susirūpinimas dėl to, kaip teisingai visoje vertės grandinėje pasidalyti vertę, kuri sukuriama internetu platinant turinį kai kuriomis naujomis formomis. Teisių turėtojai praneša apie sunkumus, su kuriais jie susiduria siekdami leisti naudotis jų turiniu internete ir už tai gauti teisingą atlyginimą. Tokiomis aplinkybėmis nepalankioje padėtyje galėtų atsidurti ir paslaugų teikėjai, besiverčiantys lygiaverčių formų turinio platinimu. Su tuo susijęs klausimas dėl teisingo atlyginimo autoriams bei atlikėjams ir nevienodos derybinės galios jiems suteikiant licencijas ar perleidžiant savo teises- – šis klausimas svarbus ir neinternetiniam naudojimui.

Šie sunkumai trukdo pasiekti tikslą, kad bendroji skaitmeninė rinka visiems užtikrintų teisingą investicijų grąžą. Šie klausimai yra itin svarbūs visiems kultūros ir kūrybos sektoriams, įskaitant leidybos, vaizdo, muzikos ir audiovizualinių kūrinių sektorius. Tai, kad šiuos klausimus reikia spręsti, buvo patvirtinta ne tik gruodžio mėn. komunikate, bet ir 2016 m. gegužės mėn. Komunikate dėl interneto platformų[23].

---

20 2014 m. balandžio 30 d. Europos Sąjungos vardu pasirašyta Marakešo sutartis dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūriniais sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims.

21 Byla C-174/15. *Vereniging openbare bibliotheken prieš Stichting leenrecht*.

22 Žr. https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-role-publishers-copyright-value-chain-and-panorama-exception.

23 Komunikatas „Interneto platformos ir bendroji skaitmeninė rinka. Europos galimybės ir uždaviniai“ (COM(2016) 288 *final*).

Pasiūlymu dėl Direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje[24] spaudos leidėjams bus užtikrintas teisinis tikrumas ir pagerinta jų derybinė pozicija palaikant sutartinius santykius su internetinių paslaugų teikėjais, kurie naudoja jų turinį ir suteikia prie jo prieigą. Tai bus padaryta suteikiant naują gretutinę teisę, kuria pripažįstama, kad spaudos leidėjams tenka pagrindinis vaidmuo užtikrinant investicijas ir teikiant bendrą įnašą į kokybiško žurnalistikos turinio kūrimą, be to, jiems bus suteikta apsauga, kuri reikalinga jiems siekiant veiksmingai naudoti savo leidinius skaitmeninėje aplinkoje. Pasiūlymu taip pat bus nustatyta valstybių narių galimybė įdiegti sistemas, pagal kurias leidėjams (įskaitant knygų ir mokslo leidinių leidėjus) gali būti numatyta taikyti kompensavimo mechanizmus, tokius kaip kopijavimo asmeniniam naudojimui ir reprografijos veiklai nustatyti mechanizmai.

Pasiūlymu taip pat bus sustiprinta teisių turėtojų pozicija derantis su internetinių paslaugų teikėjais, kurie saugo naudotojų įkeltą turinį ir suteikia prie jo prieigą, dėl jų turinio naudojimo internete ir padidintos jų galimybės už tai gauti atlyginimą. Atsižvelgiant į šių paslaugų teikėjų vaidmenį platinant saugomą turinį, pasiūlyme bus reikalaujama, kad paslaugų teikėjai, kurie saugo didelį skaičių kūrinių ir suteikia prieigą prie jų, bendradarbiaudami su teisių turėtojais, imtųsi tinkamų ir proporcingų priemonių, įskaitant turinio atpažinimo technologijas, kad būtų užtikrintas susitarimų su teisių turėtojais veikimas. Šioje srityje taip pat bus svarbus aktyvus suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas. Vartotojai ir toliau galės įkelti savo turinį, ir jiems bus užtikrinta didelė turinio pasiūla sąžiningesnėmis ir teisiškai saugesnėmis aplinkybėmis.

Galiausiai autoriams ir atlikėjams bus užtikrintas didesnis jų kūrinių bei atlikimo naudojimo skaidrumas ir geresnė galimybė gauti tinkamą atlyginimą. Dėl to užtikrinus teisinį tikrumą teisių įgijėjams ir įgijus didesnį autorių bei atlikėjų pasitikėjimą, be kita ko, internetinėje aplinkoje, visi dalyviai galės naudotis geriau veikiančia sistema. Tam, kad šios priemonės būtų veiksmingai įgyvendintos, reikės, kad valstybės narės surengtų konkretiems sektoriams skirtas diskusijas, per kurias būtų siekiama praktiškai nustatyti tinkamus atskirų rūšių turiniui ir atskiriems sektoriams taikytinus skaidrumo įpareigojimus. Komisija atidžiai stebės šią veiklą valstybių narių lygmeniu, kad užtikrintų rezultatų veiksmingumą ir nuoseklumą. Komisija taip pat toliau bendradarbiaus su visomis suinteresuotosiomis šalimis – kultūros ir kūrybos sektorių atstovais – palaikydama dialogą su visais ar konkrečiais sektoriais, kad aptartų su šiuo aspektu susijusius pokyčius ir poreikį imtis tolesnių veiksmų.

Apskritai šios priemonės padės kurti autorių teisių rinką, kuri veikia tinkamai visoms šalims, suteikia tinkamų paskatų investicijoms į kūrybinį turinį ir jo sklaidą internete ir kurioje išlaikoma ES spaudos laisvės ir įvairovės svarba.

5. PRIEMONĖS, KURIOMIS SIEKIAMA SUKURTI VEIKSMINGĄ IR SUBALANSUOTĄ TEISIŲ GYNIMO SISTEMĄ

Šiuo metu autorių teisių pažeidimai, daromi komerciniais tikslais, kai pažeidėjai nemokamai naudojasi kitų darbu ir investicijomis, kelia didelę grėsmę Europos kūrėjams – jie negali gauti teisėto pelno iš savo kūrybos, taigi galiausiai varžomas kūrybiškumas ir inovacijos. Be veiksmingos ir subalansuotos teisių gynimo sistemos autorių teisės ir kitos intelektinės nuosavybės teisės nėra tinkamai saugomos, o investicijos į kūrybiškumą ir inovacijas yra ribojamos. Paskelbusi apie tai gruodžio mėn. komunikate, Komisija atlieka vertinimą, kaip apskritai veikia dabartinė teisinė intelektinės nuosavybės teisių gynimo

[24] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016) 593).

sistema, – tai dalis platesnio masto iniciatyvos, kuria siekiama sustiprinti visų rūšių intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir sutelkti dėmesį į pažeidimus, daromus komerciniais tikslais.

Nuomonės, pareikštos per viešas konsultacijas dėl teisinės intelektinės nuosavybės teisių gynimo sistemos vertinimo ir modernizavimo[25], kurios pradėtos kartu su vertinimu, patvirtino, kad intelektinės nuosavybės teisių, įskaitant autorių teises, pažeidimai yra didelė problema. Daugiau kaip trys ketvirtadaliai atsakiusiųjų teisių turėtojų ir valdžios institucijų pastebėjo, kad intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų per pastaruosius 10 metų padaugėjo. Nors dauguma respondentų mano, kad dabartinės taisyklės veiksmingai padeda saugoti intelektinę nuosavybę ir užkirsti kelią intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams, visų pirma daug teisių turėtojų ir tarpininkų mano, kad Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvoje[26] numatytos priemonės ir teisių gynimo būdai nėra vienodai taikomos visose valstybėse narėse. Tai gali lemti skirtingą apsaugos lygį valstybėse narėse ir sudaro prielaidas manyti, kad Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyva nevisiškai panaikino nacionaliniu lygmeniu egzistuojančius skirtumus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių gynimo būdais. Daug respondentų taip pat nurodė, kad, siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir padidinti kai kurių iš šių priemonių (pavyzdžiui, laikinųjų ir prevencinių priemonių bei draudimų tarpiniams paslaugų teikėjams nustatymo arba atitinkamos žalos apskaičiavimo) veiksmingumą, jas reikia koreguoti. Dar viena problema, kurią ypač akcentuoja autorių teisių turėtojai, yra sudėtinga laikinųjų ir prevencinių priemonių ar draudimų nustatymo keliose ES valstybėse narėse esantiems panašiems pažeidėjams tokių pačių pažeidimų atveju procedūra.

Atlikusi vertinimą, Komisija pasiūlys būtinų teisinės bazės pakeitimų, kuriais bus galima pagerinti teisinę teisių gynimo sistemą, taikomą visų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų, įskaitant autorių teisių pažeidimus, atveju, ir patikslinti laikinųjų ir prevencinių priemonių bei draudimų, taip pat nuostolių apskaičiavimo ir paskirstymo taisyklių taikymo sritį bei taikymą. Komisija taip pat išnagrinės galimybę palengvinti laikinųjų ir prevencinių priemonių ar draudimų nustatymą keliose ES valstybėse narėse esantiems panašiems pažeidėjams tokių pačių pažeidimų atveju.

Vis dėlto, atsižvelgiant į sparčiai besivystančią skaitmeninę aplinką ir technologijas, taip pat reikia, kad kompetentingi nacionaliniai teismai galėtų nepagrįstai nedelsdami taikyti ir nustatyti Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvoje numatytas priemones, procedūras ir teisių gynimo būdus. Tai ypač svarbu siekiant apsaugoti kūrinius ir kitus saugomus objektus. Valstybės narės turi užtikrinti, kad jų teismų sistemos turėtų reikiamų pajėgumų patenkinti poreikį sparčiai ir veiksmingai apsaugoti intelektinės nuosavybės teises, visų pirma internete. Be to, Komisija įvertins paskatas, kuriomis siekiama skatinti nacionalinių teisėjų specializavimąsi intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo ir jų galiojimo bylose, atsižvelgdama į tų valstybių narių, kuriose jau yra tokių besispecializuojančių teisėjų, teigiamą patirtį.

Gruodžio mėn. komunikate taip pat nurodyta, kad „Komisija nedelsdama pradės tartis su visais interesų turinčiais subjektais dėl savireguliacijos principu pagrįstų lėšų sekimo mechanizmų sukūrimo ir diegimo“[27]. Atsižvelgdama į teigiamą patirtį, susijusią su esamu

---

25 Žr. http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/enforcement/.

26 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo.

27 Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo, daromo komerciniais tikslais, schemą sudarys mokėjimas už prekių ir paslaugų, kuriomis pažeidžiama intelektinės nuosavybės teisė, gamybos, platinimo ar reklamavimo paslaugas ir pajamų gavimas iš tokių prekių ir paslaugų reklamos bei

neseniai atnaujintu Susitarimo memorandumu dėl internetinės prekybos suklastotomis prekėmis [28], Komisija pritarė, kad būtų sudaromi savanoriški bendradarbiavimo susitarimai, pagal kuriuos užtikrinant intelektinės nuosavybės teisių apsaugą dalyvautų ir kitų rūšių tarpiniai paslaugų teikėjai [29], įskaitant internetinės reklamos, mokėjimo ir vežimo paslaugų teikėjus. Internetinė reklama yra autorių teises pažeidžiančių interneto svetainių vienas pagrindinių pajamų šaltinių. Su reklama susijusios iniciatyvos tikslas – atgrasyti nuo reklamavimosi interneto svetainėse, kurios komerciniais tikslais daro intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, ir taip užkirsti kelią intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų finansavimui pajamomis iš reklamos. Atsižvelgiant į tai, kad autorių teises pažeidžiančiose interneto svetainėse siūlomi vadinamieji aukščiausios klasės ar abonemento modeliai, kuriais naudojantis už mokestį suteikiama spartesnė prieiga prie turinio, svarbus vaidmuo įgyvendinant lėšų sekimo principą gali tekti mokėjimo paslaugų teikėjams, kurie, sulaikydami finansinius sandorius ir galiausiai atsisakydami teikti savo paslaugas, gali šį verslą padaryti nepelningą. Komisija yra visapusiškai įsipareigojusi pasiekti konkrečių rezultatų įgyvendinant šiuos procesus, kurie yra labai svarbūs kovojant su piratavimu, ir tikisi, kad prie to pagal panašius nacionaliniu lygmeniu sudarytus susitarimus prisidės kuo daugiau suinteresuotųjų subjektų. Atsižvelgdama į tai, kokia pažanga bus padaryta įgyvendinant šias iniciatyvas, Komisija taip pat išnagrinės kitas galimybes stiprinti tarpinių paslaugų teikėjų dalyvavimą užtikrinant intelektinės nuosavybės teisių apsaugą, pavyzdžiui, galimybę nustatyti tarpininko atsakomybę tais atvejais, kai jis žino, kad trečioji šalis jo paslaugomis naudojasi pažeisdama intelektinės nuosavybės teises, tačiau nesiima veiksmų.

6. IŠVADA

Kultūros ir kūrybos sektorių svarba Europai pasireiškia įvairiais būdais. Jie sudaro reikšmingą ekonomikos sektorių ir kartu yra pagrindinis mokymosi bei pramogų šaltinis, be to, jie turi labai didelę reikšmę išlaikant ir skatinant Europos kultūrų įvairovę. Europos autorių teisių sektoriaus subjektų gebėjimas skaitmeninėje aplinkoje diegti inovacijas yra jų sėkmės ir gebėjimo konkuruoti pasaulio mastu prielaida.

Todėl tam, kad autoriai, atlikėjai ir kultūros bei kūrybos sektoriai galėtų pasiekti platesnę auditoriją ir galiausiai piliečiams suteikti daugiau pasirinkimo galimybių, jiems itin svarbi tinkamai parengta autorių teisių sistema ir pagalbinės priemonės. Komisija įgyvendina plataus užmojo darbotvarkę, kuria modernizuojama ES autorių teisių sistema siekiant naudos visiems suinteresuotiems subjektams ir kartu remiamas Europos kultūrinio ir kūrybinio turinio prieinamumas ir matomumas, be kita ko, ir tarpvalstybiniu mastu. Teisėkūros iniciatyvos ir finansinės paramos priemonės vienos kitas papildo ir sustiprina. Komisija stebės šių priemonių poveikį ir imsis tolesnių veiksmų, susijusių su sektoriaus atstovų pastangomis įtraukti pirmiau išdėstytus tikslus į savo verslo modelius.

---

pardavimo. Pagal lėšų sekimo principą užtikrinant intelektinės nuosavybės teisių apsaugą dalyvauja skirtingų rūšių tarpinių paslaugų teikėjai; juo vadovaujantis sukuriamos politikos priemonės, kurias taikant nustatomas iš veiklos, kuria daromas pažeidimas, gaunamų pajamų šaltinis ir siekiama jį panaikinti.

[28] http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/.

[29] Komisijos pareiškimas dėl palankesnių sąlygų sudarymo susitarimo memorandumams, kuriais siekiama vidaus rinkoje atgrasyti nuo veiklos, kuria komerciniais tikslais daromi intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai, ir jų stebėsenos: http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/.